

Naziv projekta:

Potenciali prebivalcev in institucij Pomurja v zmanjševanju zdravstvenih in socialnih neenakosti starejših v lokalnih okoljih, »NAZDRAVJE«

Analiza raziskave o potrebah starejših s kronično boleznijo, bolnih in invalidnih starejših ter njihovih družin na domu.

Avtor raziskave; Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS)

Sodelujoči partner; Center za zdravje in razvoj Murska Sobota

Avtor analize; Skupina Fabrika d.o.o.

Podjetje Skupina FABRIKA je v skladu s kodeksom ESOMAR in AAPOR zavezano k varovanju osebnih podatkov anketirancev. Izvajalec tako v vseh pogledih preprečuje, da bi bilo mogoče prepoznati identiteto anketirancev. Vse spremenljivke oziroma polja, ki bi lahko neposredno kazala na identiteto anketiranca, so iz podatkovne baze in poročil odstranjena. Prav tako so odgovori anketirancev fizično ločeni od podatkov anketirancev. Vsak poskus namerne identifikacije anketiranca ali razkritje identitete anketiranca s strani naročnika ali izvajalca pomeni kršitev zgoraj omenjenih kodeksov. Vsi podatki so skrbno varovani pred kakršnokoli zlorabo.

Marec 2016

KAZALO

Povzetek	3
Značilnosti raziskave	5
Osnovni metodološki parametri raziskave	6
Cilji raziskave.....	6
Opis vzorca in proučevane populacije	7
Struktura vzorca.....	7
Rezultati raziskave	9
Potrebe po pomoči	9
Pomoč pri vsakodnevnih opravilih.....	11
Pomoč pri negi	18
Materialna pomoč	22
Počutje in zdravstveno stanje	26
Subjektivna zaznava zdravstvenega stanja	26
Zmožnost opravljanja dnevnih aktivnosti	27
Viri	30

Povzetek

V raziskavi, ki se osredotoča na potrebe po pomoči starejših oseb v Pomurju, je sodelovalo 1944 starejših oseb, ki živijo v Pomurski regiji in še niso vključene v nobeno izmed oblik organizirane pomoči (institucionalnega varstva starejših in pomoči na domu). Potrebe po pomoči so bile tako preverjene na naslednjih področjih vsakodnevnega funkcioniranja: vsakodnevna opravila (kot so čiščenje stanovanja oziroma hiše, dnevni nakupi, prinašanje hrane in urejanje vrta), pomoč pri negi (osebna nega in zdravstvena pomoč) ter materialna pomoč. V kontekstu velikosti vzorca je potrebno poudariti, da je le-ta dobro reprezentativen za celotno populacijo starejših oseb, živečih v Pomurski regiji, saj so prikazani rezultati zanesljivi na več kot 95 % nivoju ($p < 0,05$), hkrati pa je interval zaupanja za prikazane rezultate manjši od 1 %, kar pomeni, da za vsak prikazani rezultat lahko z več kot 95 % gotovostjo trdimo, da dejanski rezultat v celotni populaciji od navedenega odstopa za največ 1%.

V skladu s postavljenimi cilji (raziskati potrebe po pomoči pri starejših osebah na območju Pomurja na različnih področjih življenja in identificirati dejavnike, ki vplivajo na potrebo po pomoči) je bilo ugotovljeno, da so potrebe po pomoči pri starejših osebah, ki v organizirane oblike pomoči še niso vključene, na območju Pomurja relativno visoke. Starejše osebe tako največ pomoči potrebujejo na področju kritja materialnih stroškov, saj najmanj vsaka četrta ne zmore v celoti ali vsaj deloma plačati osnovnih življenjskih stroškov. Sledijo potrebe po pomoči pri čiščenju stanovanja ali hiše in dnevni nakupi, kjer vsaj občasno pomoč potrebuje prav tako vsaka četrta oseba. Le pravne pomoči ne potrebuje nobeden od vprašanih starejših oseb.

Pomembno je poudariti, da potrebe po pomoči na vseh preučevanih področjih naraščajo v skladu z naraščanjem starosti. Opozoriti torej velja na vedno večje potrebe po vseh vrstah pomoči in hkrati upadanje dohodkov starejših oseb ob naraščanju njihove starosti. V skladu s to ugotovitvijo pa bi starejše osebe tudi vedno težje deloma ali v celoti finančno pokrile pomoč. Starejšim osebam, ki ne zmorejo pokriti osnovnih življenjskih stroškov pomagajo predvsem otroci in vnuki. Precejšnji pa je tudi delež tistih, ki jim ne pomaga nihče. Starejše osebe ženskega spola v večji meri kot moški zaznavajo potrebe po pomoči na vseh zgoraj navedenih področjih, predvsem pri dnevnih nakupih, urejanju vrta in pri čiščenju stanovanja oziroma hiše.

Do razlik v zaznavanju potreb po pomoči s strani starejših oseb pa prihaja tudi po upravnih enotah prebivališča, predvsem pri potrebah po pomoči pri urejanju vrta, ki je tako najvišja v upravni enoti

Ljutomer. Pri živečih v upravni enoti Ljutomer so bile najpogosteje zaznane potrebe po različnih vrstah pomoči, pogosto tudi pri živečih v upravni enoti Lendava. Pri slednjih se pojavlja predvsem potreba po materialni pomoči; v skladu s tem največ starejših oseb iz upravne enote Lendava poroča o tem, da ne zmorejo plačati dodatne pomoči, kar sovpada z dejstvom, da je povprečna izplačana neto pokojnina najnižja prav v tej upravni enoti in sicer znaša 463,7 €¹ mesečno. Kljub temu, da je povprečna neto izplačana pokojnina v upravni enoti Ljutomer nižja od le-teh v upravnih enotah Murska Sobota in Gornja Radgona, in sicer znaša 489 € mesečno, pa je bila pri starejših osebah iz upravne enote Ljutomer zaznana najmanjša potreba po finančni pomoči. Starejše osebe iz upravne enote Lendava sicer v primerjavi z ostalimi upravnimi enotami svoje zdravje ocenjujejo najslabše oziroma so zaznave lastne percepcije zdravja najnižje ter poročajo o najvišji oviranosti pri opravljanju dnevnih aktivnosti (stopnja oviranosti je tudi pri živečih na območju upravne enote Ljutomer nezanemarljiva).

Ključna pri zaznavanju potreb po pomoči je lastna percepcija zdravja. Starejše osebe, ki se ne počutijo zdrave tako pogosto potrebujejo več pomoči na vseh področjih človekovega življenja. Z naraščanjem starosti se subjektivne zaznave zdravstvenega stanja poslabšajo, hkrati pa starejši zaznajo vedno večje težave pri opravljanju dnevnih aktivnosti, v skladu s tem pa se povečajo tudi potrebe po različnih vrstah pomoči.

---

¹ Podatek za junij 2015, vir: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Značilnosti raziskave

Raziskava se osredotoča na potrebe po različnih vrstah pomoči, kot je pomoč pri vsakodnevnih opravilih in negi ter materialna pomoč, pri starejših osebah v Pomurju. Preučijo dejavnike, ki vplivajo na potrebe po pomoči ter percepcijo počutja in zdravstvenega stanja.

V Sloveniji je starejšim osebam v okviru pomoči na domu na voljo socialna oskrba, ki je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, vendar niso zmožni samostojne nege in oskrbe, njihovi svojci pa ju prav tako ne zmorejo opravljati ali zanj nimajo možnosti. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in opravil, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki (Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev, 2010). Takšno obliko pomoči lahko pod določenimi pogoji koristijo tudi druge skupine uporabnikov, kljub temu pa je delež upravičencev do socialne oskrbe najvišji (skoraj 90 %) ravno pri starejših (Inštitut RS za socialno varstvo, v nadaljevanju IRSSV).

Javna mreža organizirane pomoči na domu v 27-ih občinah Pomurja sestoji iz osmih različnih izvajalcev. Prevladujejo občine, kjer pomoč na domu izvajajo javni zavodi (78 % vseh občin) in sicer gre za tri centre za socialno delo, ki pomoč na domu izvajajo v 44 % občin, en javni dom za starejše občane, ki pomoč na domu izvaja v 30 % občin in en poseben socialnovarstveni zavod, ki pomoč na domu izvaja v le eni občini. V 22 % pomurskih občin delujejo še trije zasebniki s koncesijo države. Največji ponudnik storitev pomoči na domu je tako javni dom za starejše občane, ki deluje v skoraj tretjini vseh pomurskih občin in v storitve katerega je vključenih 38 % vseh uporabnikov pomoči na domu. Medtem pa v preostalih občinah (22 %) izvajajo pomoč na domu zasebniki s koncesijo občine. V pomurski regiji se cene izvajalcev za uro pomoči na domu gibljejo med 4,1 in 7,2 €. Povprečna cena za uro pomoči na domu v občinah v Pomurju je 5,96 €, medtem ko je na ravni Slovenije ta znesek nekoliko nižji, saj znaša 5,07 € (IRSSV, 2015).

V organizirane oblike socialnega varstva starejših oziroma v domove za starejše občane je bilo v letu 2014 vključenih 1.196 starostnikov, ki so imeli pred sprejemom v dom stalno prebivališče v eni izmed pomurskih občin, kar predstavlja 5,41 % celotne populacije 65+ v Pomurju. Na območju Pomurja sicer deluje devet domov za starejše občane, od tega trije javni (v Lendavi, Ljutomeru in Rakičanu), pet zasebnih (DOSOR Radenci, ZCM Beltinci, DSO Kuzma in dom v Veliki Polani) ter en poseben dom (v Lukavcih). Skupna kapaciteta postelj v domovih za starejše občane v Pomurju je

v letu 2014 znašala 1.498 postelj, od tega skoraj polovica v javnih domovih (Skupnost socialnih zavodov Slovenije 2014).

V organizirane oblike socialnega varstvenega starejših (domovi za starejše občane in pomoč na domu) je tako v Pomurju vključenih okoli 7% celotne populacije 65+ let. Temeljni namen raziskave pa je ugotoviti kakšne so dejanske potrebe po pomoči pri tej populaciji oseb in na katerih področjih so bolj ter na katerih manj izrazite. Pri tem je potrebno poudariti, da se raziskava osredotoča na tisti del populacije, ki še ni vključen v nobeno izmed oblik organizirane pomoči, zato so v nadaljevanju predstavljeni rezultati posplošljivi le na ta del populacije. Potrebe po pomoči pri celotni populaciji so namreč - ob upoštevanju tega dejstva - višje.

Osnovni metodološki parametri raziskave

Podatki, predstavljeni v nadaljevanju, so bili zbrani z anketnim vprašalnikom, ki je sestavljen iz petih sklopov vprašanj, pri čemer so prvi sklop vprašanj nanaša na socio-demografske podatke anketiranih, drugi vsebinski sklop pa vsebuje eno vprašanje o tipu družinske skupnosti, v kateri živi posameznik. Tretji sklop vprašanj sestoji iz dvanajstih vprašanj, ki se nanašajo na potrebo po pomoči na različnih področjih. Četrty vsebinski sklop vprašanj obravnava osebno počutje in sestoji iz dveh vprašanj. Zadnje vprašanje obravnava željo po ponovnem obisku prostovoljcev. Vprašalnik tako vsebuje sedemnajst vprašanj, vendar vsi anketiranci niso odgovarjali na vsa vprašanja, saj so nekatera bila selekcijska.

Cilji raziskave

Cilj pričujoče raziskave je raziskati potrebe po pomoči pri starejših osebah na območju Pomurja na naslednjih področjih: dodatna pomoč, osebna in zdravstvena nega, čiščenje stanovanja oziroma hiše, dnevni nakupi, prinašanje hrane, pravno svetovanje, urejanje vrta, plačilo dodatne pomoči, finančno pokrivanje osnovnih življenjskih potreb in opravljanje dodatnih aktivnosti. Med cilji raziskave je še identifikacija dejavnikov, ki vplivajo na potrebo po pomoči.

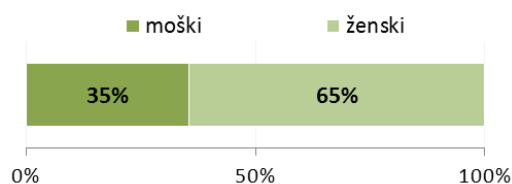
Opis vzorca in proučevane populacije

V raziskavi je sodelovalo 1.944 anketirancev, starejših oseb potrebnih pomoči iz Pomurja. V letu 2015 (SUR5 2015) je v Pomurju živel 116.670 prebivalcev, od tega 51 % oseb ženskega spola. Prebivalcev, starih 60 let in več, je v istem letu bilo 31.562, kar pomeni, da v celotni populaciji predstavljajo več kot četrtinski delež (27 %), pri čemer so bile osebe ženskega spola zastopane v 57 % deležu. Z drugimi besedami – vsak četrty prebivalec Pomurja je star vsaj 60 let, na vsakih pet starejših prebivalcev so tri osebe ženskega spola. Slovensko povprečje zastopanosti generacije 60+ (25 %) je v primerjavi s Pomursko regijo nekoliko nižje.

V letu 2014 (IRSSV 2015; podatek se nanaša na dan 31.12.2014) je bil v Pomurju delež starejših oseb, starih nad 65 let, ki so deležne pomoči na domu, relativno nizek, tudi v primerjavi s preostalimi regijami v Sloveniji, saj je pri večini Pomurskih občin vključenih samo do 1,5 % ciljne populacije, v nekaterih redkih občinah nad 1,5, kar uvršča Pomurje v eno izmed regij z najslabšo vključenostjo starejših od 65 let v programe pomoči na domu. Povprečno število uporabnikov pomoči na domu v pomurskih občinah je v letu 2014 znašalo 11,15. Gledano z vidika posameznih občin v Pomurju je bil vključen najmanj en uporabnik (Občina Kobilje) in največ 41 uporabnikov (Mestna občina Murska Sobota). V letu 2014 je bilo v Pomurju v programe pomoči na domu skupno vključena 301 starejša oseba. Za vsaj 3,5 ure na teden je bilo v povprečju vključenih 6,44 uporabnikov po posamezni občini (od nobenega pa vse do 23 uporabnikov po posameznih občinah). Skupno je bilo vključenih v pomoč na domu vsaj 3,5 ure na teden v pomurskih občinah 174 uporabnikov oziroma 58 % vseh uporabnikov pomoči na domu.

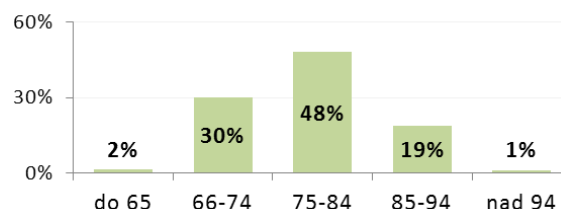
Struktura vzorca

Struktura vzorca po spolu (slika 1) kaže, da so anketiranke ženskega spola zastopane v 65 % deležu, medtem ko so anketiranci moškega spola zastopani v 35 % deležu.

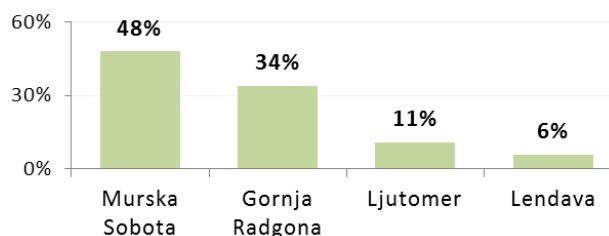
Slika 1: Spol anketirancev (n=1944)

V vzorec je vključena skoraj polovica anketirancev, ki so stari med 75 in 84 let, sledijo jim anketiranci iz starostne kategorije, stari med 66 in 74 let (30 %), 19 odstotkov anektiranih pa je starih od 85 do 94 let. Starejši od 84 let so tako zastopani v manjšinskem deležu. Tudi anketirancev, starih do 65 let, je le 2 odstotka (slika 2).

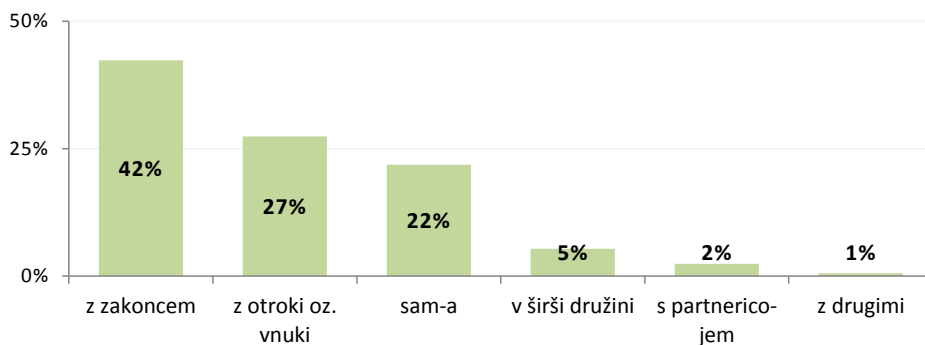
Slika 2: Starost anketirancev (n=1942)

Glede na upravno enoto bivališča (slika 3) največ, skoraj polovica anketirancev prebiva na območju upravne enote Murska Sobota (48 %), sledijo jim anketiranci iz upravne enote Gornja Radgona (34 %). V najmanjših deležih so zastopane starejše osebe iz upravnih enot Ljutomer (11 %) in Lendava (6 %).

Slika 3: : Upravna enota bivališča (n=1944)

Ključna ugotovitev, ki sledi iz analize tipa družinske skupnosti (slika 4) je, da anketiranci v glavnem ne živijo sami. Z zakoncem jih tako živi 42 odstotkov in z otroki oziroma vnuki 27 odstotkov.

Slika 4: Tip (družinske) skupnosti (n=1941)

Manjši delež jih živi v širši družini (5 %) in s partnerico/jem (2 %). Samih živi 22 odstotkov vprašanih oziroma skoraj vsak četrti.

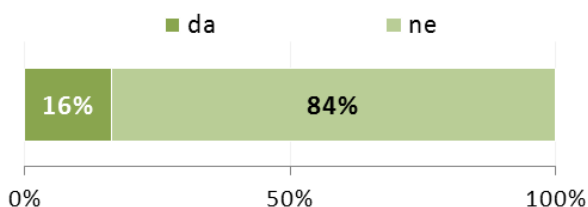

Rezultati raziskave

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati opisnih in segmentacijskih analiz po posameznih vsebinskih sklopih anketnega vprašalnika. Manjkajoči podatki so bili korektno obravnavani in izključeni iz analiz.

Opozoriti velja na rezultate segmentacijskih analiz glede na starost, kjer je v prvi (do 65 let n=32) in zadnji starostni kategoriji (nad 94 je n=20) numerus anketirancev nizek, zato je potrebna previdnost pri interpretaciji.

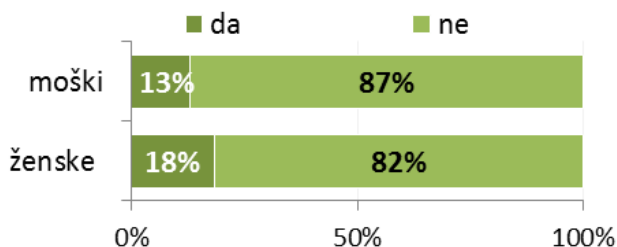
Potrebe po pomoči

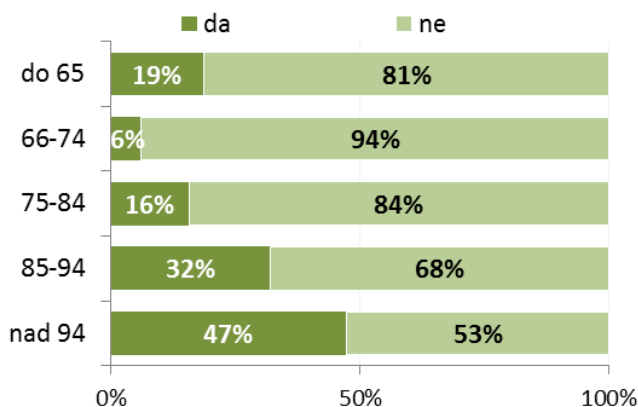
Slika 5: Potreba po dodatni pomoči (n=1923)

Kar 16 odstotkov starejših oseb potrebuje dodatno pomoč (slika 5).

Med anketiranci glede na spol ni bistvenih razlik v izraženosti potrebe po dodatni pomoči, kljub temu pa ženske v nekoliko večji meri kot moški izražajo potrebo po dodatni pomoči (slika 6).

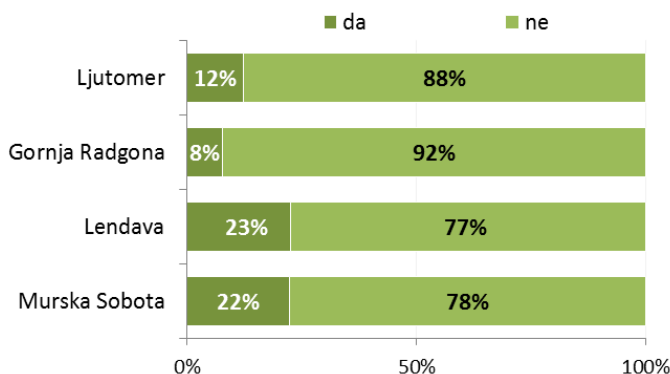
Slika 6: Potreba po dodatni pomoči, glede na spol

Slika 7: Potreba po dodatni pomoči, glede na starost

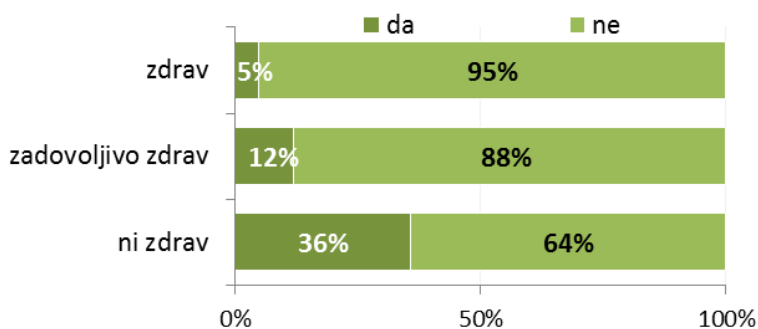
Gledano z vidika starosti (slika 7) pri starejših osebah narašča potreba po dodatni pomoči z višanjem starosti. Izstopajoče visok delež pa je potrebnih dodatne pomoči v starosti do 65 let (19 %). V tej starostni skupini je namreč po podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije kar 17,6 % invalidskih upokojujencev, kar kaže na to, da se mlajše generacije upokojujejo bolj bolne.

Starejše osebe se glede na upravno enoto, na območju katere živijo, dokaj razlikujejo v izraženi potrebi po pomoči (slika 8). Starejše osebe, ki živijo na območju upravnih enot Lendava in Murska Sobota, namreč potrebo po pomoči izražajo v večji meri kot živeči na območjih upravnih enot Ljutomer in Gornja Radgona. V slednji upravni enoti so namreč potrebe po pomoči najnižje.

Slika 8: Potreba po dodatni pomoči, glede na upravno enoto prebivališča

Slika 9 prikazuje razlike v potrebi po pomoči glede na lastno percepcijo zdravja. Tako kar 36 odstotkov starejših oseb, ki se ne počutijo zdrave, potrebuje dodatno pomoč. Hkrati pa je delež anketirancev, ki lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"), in bi potrebovali dodatno pomoč, nekoliko nižji, saj znaša 12 odstotkov.

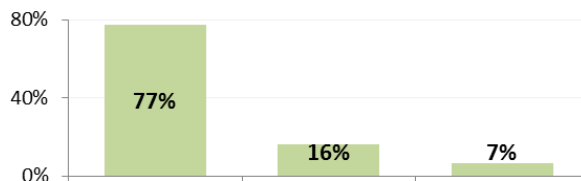

Slika 9: Potreba po dodatni pomoči, glede na lastno percepcijo zdravja

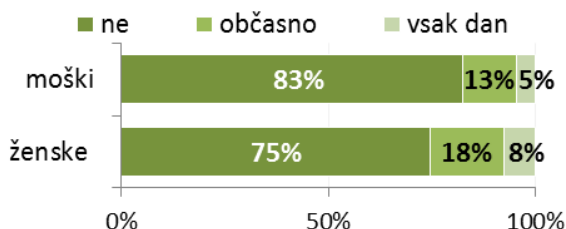
Potrebe po pravni pomoči ne zaznava nobena anketirana starejša oseba iz Pomurja (n=1916).

Pomoč pri vsakodnevni opravih

Iz slike 10 je razvidno, da kar 16 odstotkov starejših oseb potrebuje občasno pomoč pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, vsakodnevno pomoč pa bi potrebovalo kar 7 odstotkov anketirancev.

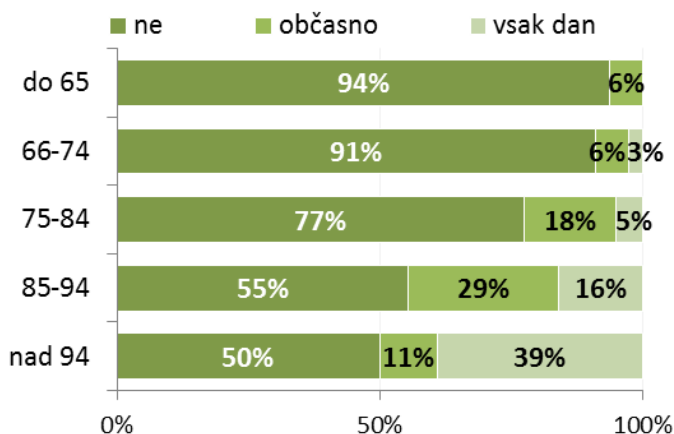

Slika 10: Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše (n=1932)

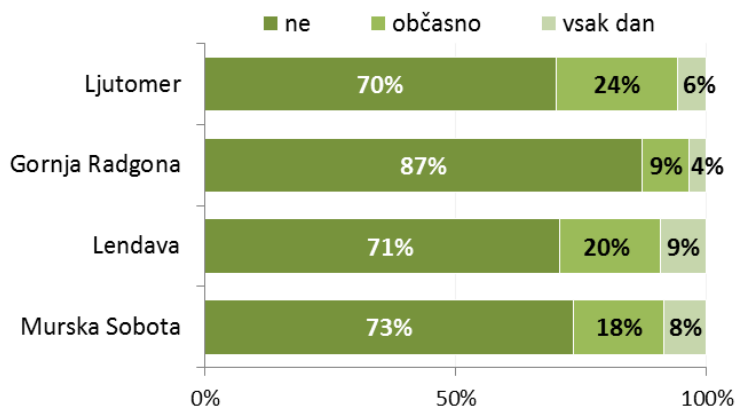
Slika 11: Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, glede na spol

Anketiranke ženskega spola so v primerjavi z moškimi izrazile nekoliko večjo potrebo po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, tako na vsakodnevni ravni kot tudi občasno (slika 11).

Slika 12: Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, glede na starost

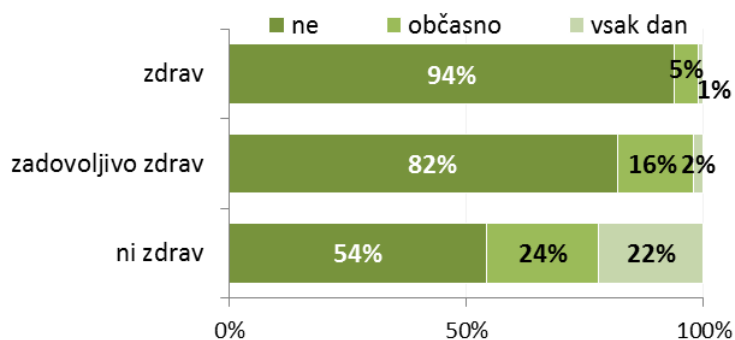
Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše z višanjem starosti pomembno narašča, saj se povečuje delež tistih anketirancev, ki tovrstno pomoč potrebujejo vsak dan in bistveno upada delež starejših oseb, ki pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše ne potrebujejo (slika 12).

Slika 13: Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, glede na upravno enoto prebivališča

Iz slike 13 je moč razbrati, da glede na upravno enoto prebivališča v potrebah po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše nekoliko izstopa upravna enota Gornja Radgona, kjer je delež tistih, ki tovrstne pomoči ne potrebujejo (87 %), najvišji. V upravni enoti Ljutomer pa živi največ starejših oseb, ki izkazujejo potrebe po občasni ali vsakodnevni pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše.

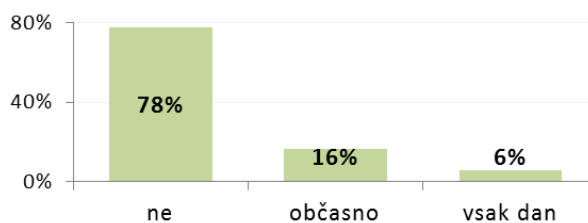
Slika 14 prikazuje, da obstajajo razlike v potrebi po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, glede na lastno percepcijo zdravja. Skoraj polovica anketirancev, ki se ne počutijo zdravi,

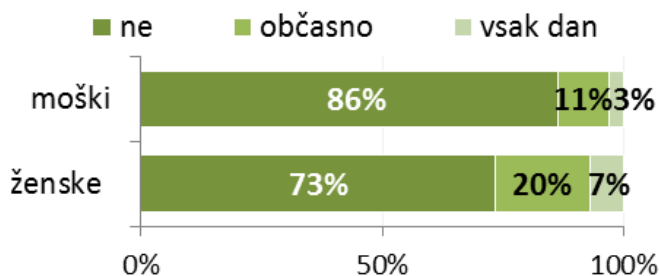
Slika 14: Potreba po pomoči pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, glede na lastno percepcijo zdravja

potrebuje pomoč pri čiščenju stanovanja oziroma hiše, od tega bi jih kar 22 odstotkov potrebovalo vsakodnevno pomoč. Nekoliko nižji, pa vendar še vedno pomemben delež (16 %) starejših oseb, ki lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"), bi ravno tako potrebovalo občasno pomoč pri čiščenju stanovanja oziroma hiše.

Občasno pomoč pri dnevnih nakupih potrebuje 16 odstotkov anketirancev, vsakodnevno pomoč pri dnevnih nakupih pa 6 odstotkov starejših oseb (slika 15), skupno torej kar 22 % vseh starejših oseb.

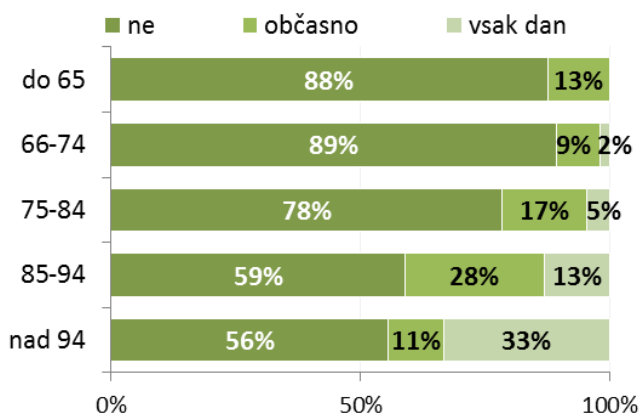

Slika 15: Potreba po pomoči pri dnevnih nakupih (n=1939)

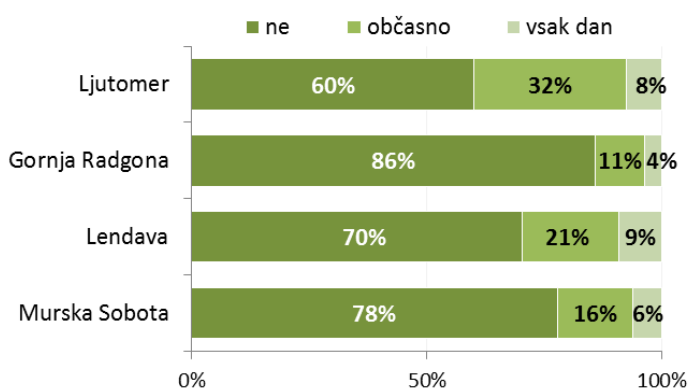
Izhajajoč iz slike 16 anketiranke ženskega spola v primerjavi z moškimi v nekoliko večji meri potrebujejo pomoč pri dnevnih nakupih.

Slika 16: Potreba po pomoči pri dnevnih nakupih, glede na spol

Z naraščanjem starosti narašča tudi potreba po pomoči pri dnevnih nakupih, tako občasno kot tudi vsakodnevni (slika 17).

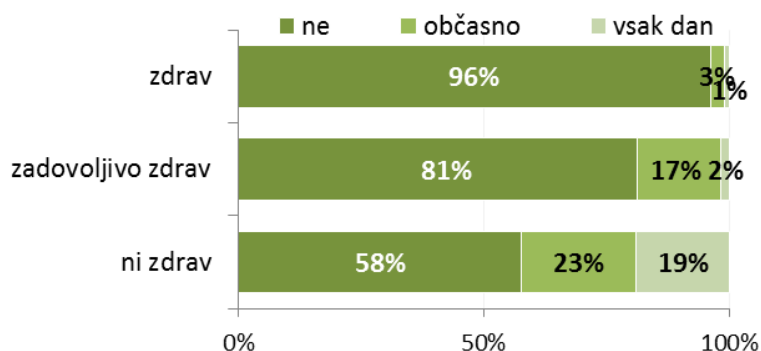
Slika 18: Potreba po pomoči pri dnevnih nakupih, glede na starost

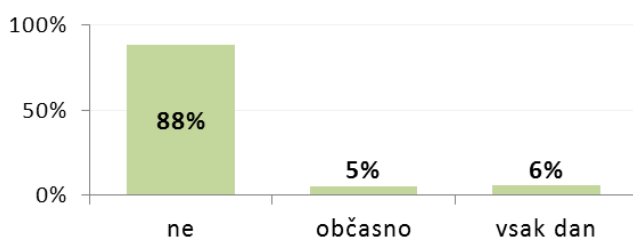
Kot je razvidno iz slike 18 obstajajo, glede na upravno enoto prebivališča anketirancev, največje potrebe po pomoči pri dnevnih nakupih (predvsem občasni) v upravni enoti Ljutomer, sledi Lendava in Murska Sobota, najmanjše potrebe po pomoči pri dnevnih nakupih pa so zaznane pri starejših osebah, ki živijo na območju upravne enote Gornja Radgona.

Slika 17: Potreba po pomoči pri dnevnih nakupih, glede na upravno enoto prebivališča

Glede na lastno percepcijo zdravja se pri starejših osebah pojavljajo razlike v potrebah po pomoči pri dnevni nakupih (slika 19). Skoraj polovica anketirancev, ki se ne počutijo zdravi, potrebuje občasno (23 %) ali vsakodnevno (19 %) pomoč pri dnevni nakupih. Precejšnji pa je tudi delež anketirancev, ki lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar") in potrebujejo vsaj občasno pomoč pri dnevni nakupih.

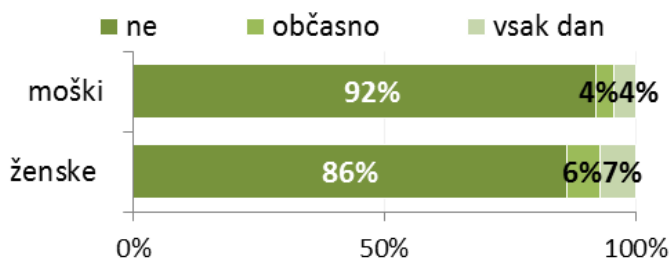
Slika 19: Potreba po pomoči pri dnevni nakupih, glede na lastno percepcijo zdravja

Slika 20: Potreba po pomoči pri prinašanju hrane (n=1943)

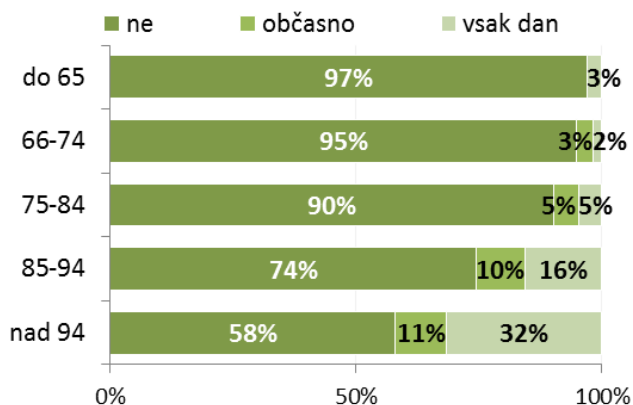
Pomoč pri občasni prinašanju hrane potrebuje 5 odstotkov starejših oseb, medtem ko vsakodnevno pomoč potrebuje 6 odstotkov anketirancev (slika 20), skupno torej 11 do 12 % vseh starejših oseb.

Glede na spol (slika 21) ni pomembnih razlik v potrebi po pomoči pri prinašanju hrane, kljub temu pa so tovrstne potrebe pri starejših osebah ženskega spola izražene v nekoliko večji meri kot pri moških.

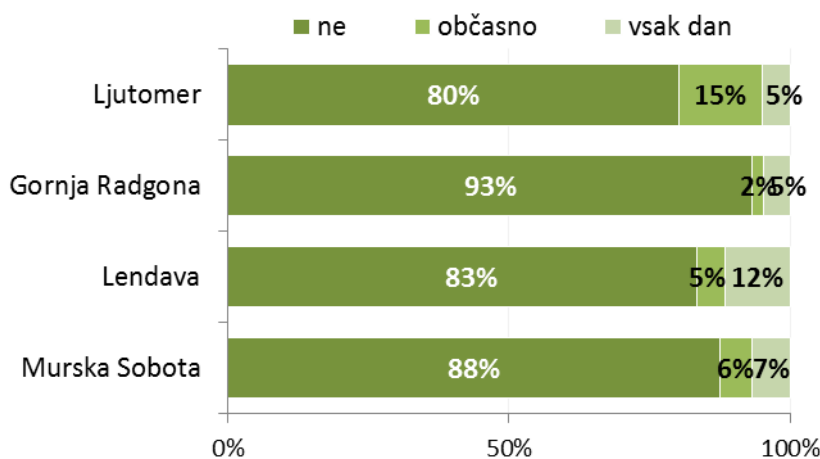

Slika 21: Potreba po pomoči pri prinašanju hrane, glede na spol

Iz slike 22 je razvidno, da z naraščanjem starosti pomembno narašča tudi potreba po pomoči pri prinašanju hrane. S starostjo se viša delež starejših oseb, ki pomoč pri prinašanju hrane potrebujejo tako občasno kot tudi vsakodnevno.

Slika 22: Potreba po pomoči pri prinašanju hrane, glede na starost

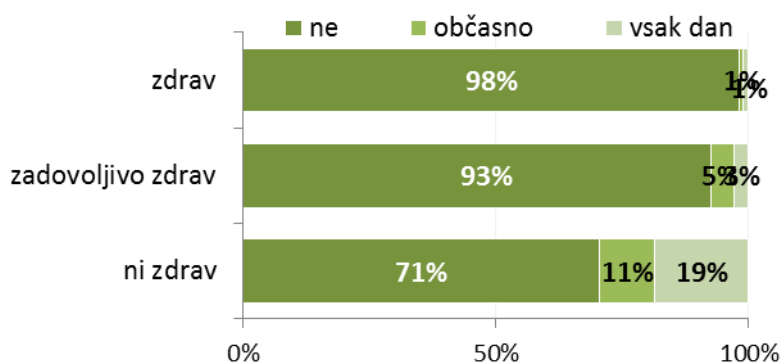

Slika 23: Potreba po pomoči pri prinašanju hrane, glede na upravno enoto prebivališča

Glede na upravno enoto bivališča anketirancev obstajajo nekatere večje razlike pri potrebah po pomoči pri prinašanju hrane (slika 23). Tovrstno pomoč bi v največji meri potrebovale starejše osebe, ki živijo na območju upravne enote Ljutomer (20 %), sledijo živeči na območju upravne enote Lendava (17 %). Nižje potrebe po pomoči pri

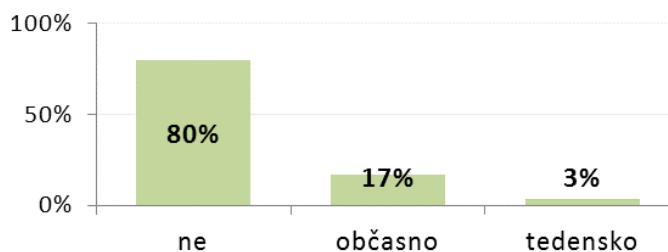
prinašanju hrane so bile zaznane pri živečih v upravnih enotah Murska Sobota (12 oziroma 13 %) in Gornja Radgona (7%).

Slika 24 prikazuje manjše razlike v potrebi po pomoči pri prinašanju hrane, glede na lastno percepcijo zdravja. Precejšnji delež starejših oseb, ki se ne počutijo zdrave, potrebujejo predvsem vsakodnevno (19 %) ali občasno (11 %) pomoč pri prinašanju hrane. Medtem ko je delež anketirancev, ki lastno zdravje ocenjujejo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"), in bi potrebovali pomoč pri prinašanju hrane, nižji; bistveno nižji pa je delež pri anketirancih, ki se počutijo zdravi.

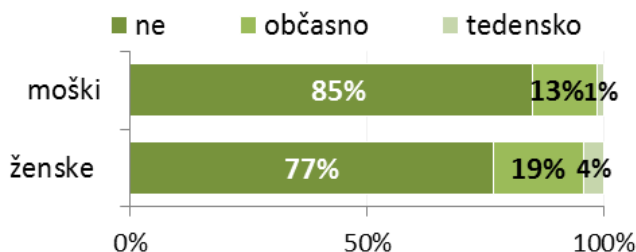

Slika 24: Potreba po pomoči pri prinašanju hrane, glede na lastno percepcijo zdravja

Občasno pomoč pri urejanju vrta potrebuje kar 17 odstotkov starejših oseb, na tedenski ravni pa bi tovrstno pomoč potrebovali trije odstotki starejših oseb (slika 25), skupno torej 20 % anketiranih.

Slika 25: Potreba po pomoči pri urejanju vrta (n=1884)

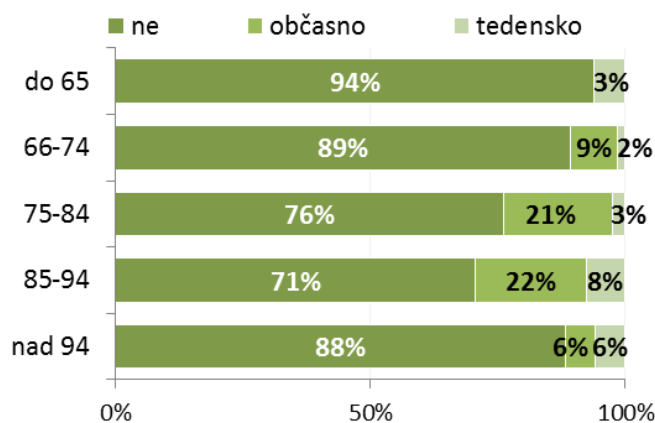

Glede na spol ni bistvenih razlik v potrebi po pomoči pri urejanju vrta (slika 26), kljub temu pa so starejše osebe ženskega spola v povprečju izrazile nekoliko višjo potrebo po tovrstni pomoči.

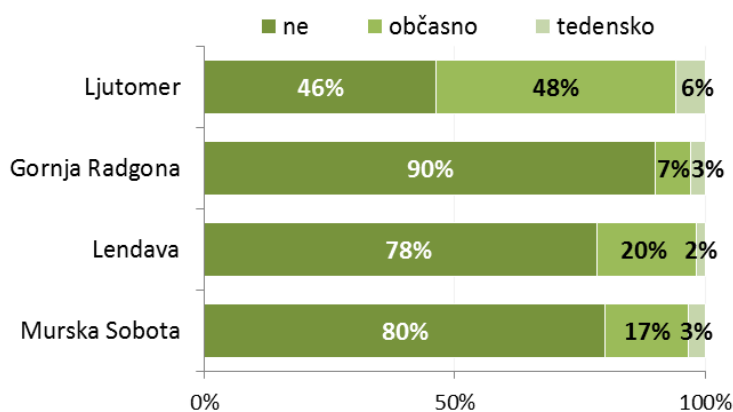
Slika 26: Potreba po pomoči pri urejanju vrta, glede na spol

Slika 27 prikazuje naraščanje potreb po pomoči pri urejanju vrta, predvsem občasni, z naraščanjem starosti.

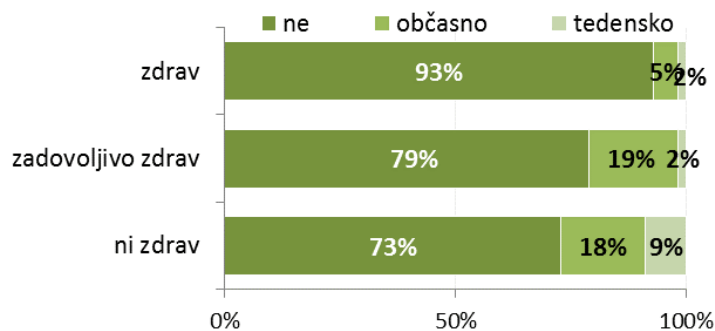

Slika 27: Potreba po pomoči pri urejanju vrta, glede na starost

Slika 28: Potreba po pomoči pri urejanju vrta, glede na upravno enoto prebivališča

Glede na zaznavanje zdravja starejših oseb ni večjih razlik v potrebi po pomoči pri urejanju vrta (slika 29). Starejše osebe, ki se ne počutijo zdrave, bi sicer v kar 18 odstotkih potrebovale občasno pomoč pri urejanju vrta, obstaja pa celo 9 odstotkov takih, ki bi takšno vrsto pomoči potrebovali tedensko. Precejšnji je tudi delež anketirancev, ki

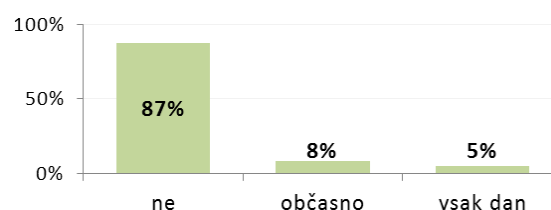

Slika 29: Potreba po pomoči pri urejanju vrta, glede na lastno percepcijo zdravja

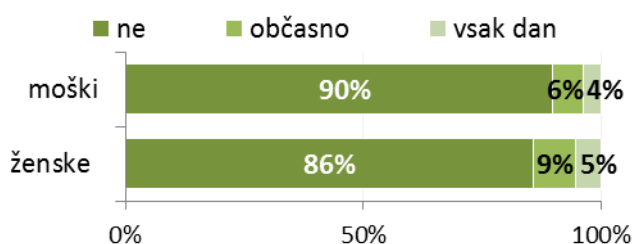
lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"), in bi potrebovale občasno (19 %) pomoč pri urejanju vrta.

Pomoč pri negi

Kot sledi iz slike 30, občasno pomoč pri osebni negi potrebuje 8 odstotkov starejših oseb, vsakodnevno pomoč pa 5 odstotkov, skupno torej 13 %.

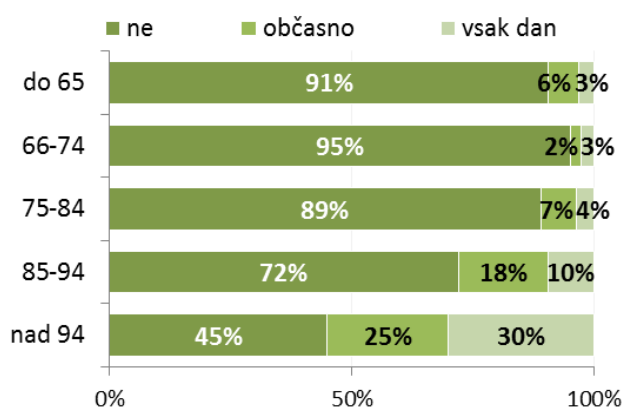

Slika 30: Potreba po pomoči pri osebni negi (n=1938)

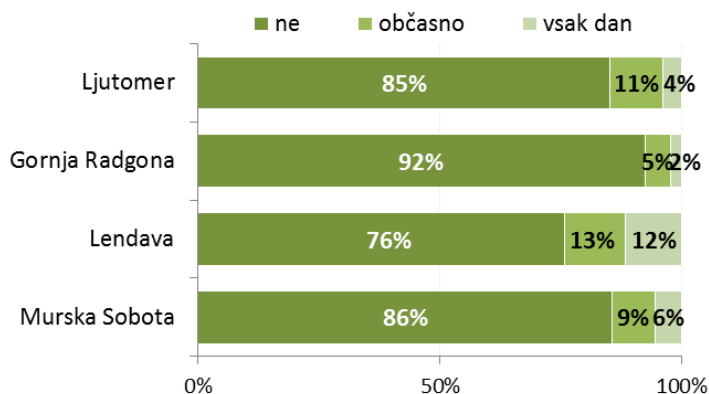
Slika 31: Potreba po pomoči pri osebni negi, glede na spol

Iz slike 31 je moč razbrati, da ni bistvenih razlik glede na spol v potrebi po pomoči pri osebni negi, kljub temu pa ženske v nekoliko večji meri kot moški izražajo potrebo po tovrstni pomoči.

Slika 32: Potreba po pomoči pri osebni negi, glede na starost

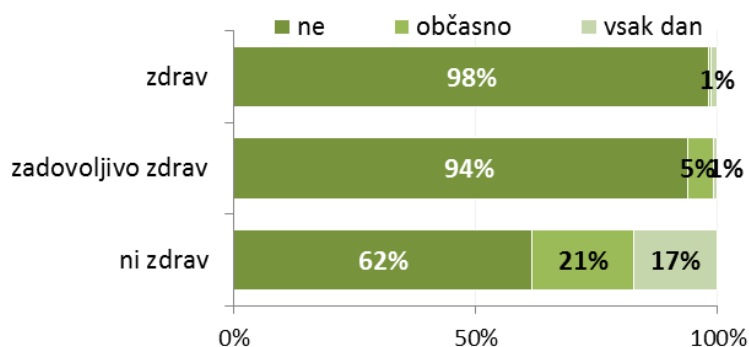
Slika 32 prikazuje, da z naraščanjem starosti narašča delež anketirancev, ki potrebujejo pomoč pri osebni negi občasno, posebej zaskrbljujoči so visoki deleži starejših oseb, ki potrebujejo vsakodnevno pomoč pri osebni negi.

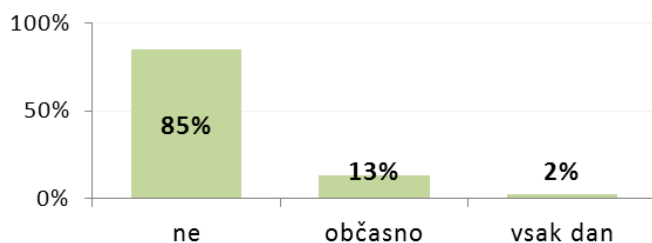
Slika 33: Potreba po pomoči pri osebni negi, glede na upravno enoto prebivališča

Med anketiranci prihaja do nekaterih razlik glede na upravno enoto bivanja (slika 33) pri potrebah po pomoči pri osebni negi. Kar vsaka četrta oseba, ki živijo na območju upravne enota Lendava, navaja, da potrebuje vsaj občasno pomoč pri osebni negi, najmanj pa je takih oseb v upravnih enotah Ljutomer in Murska Sobota.

Slika 34 prikazuje razlike v potrebi po pomoči pri osebni negi, glede na lastno percepcijo zdravja. Precejšnji delež starejših oseb, ki se ne počutijo zdrave, potrebuje pomoč pri osebni negi vsakodnevno (17 %), še višji delež pa občasno (21 %). Po drugi strani pa je delež starejših oseb, ki se počutijo zadovoljivo (odgovor "še kar") in potrebujejo pomoč, dokaj nižji, bistveno nižje pa so potrebe po pomoči pri zdravih anketirancih.

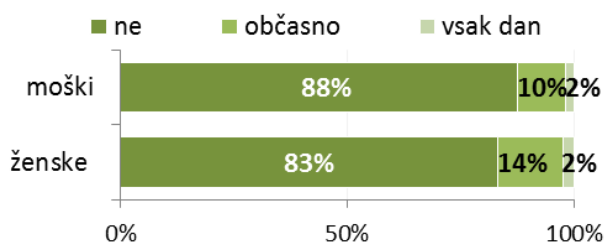
Slika 34: Potreba po pomoči pri osebni negi, glede na lastno percepcijo zdravja

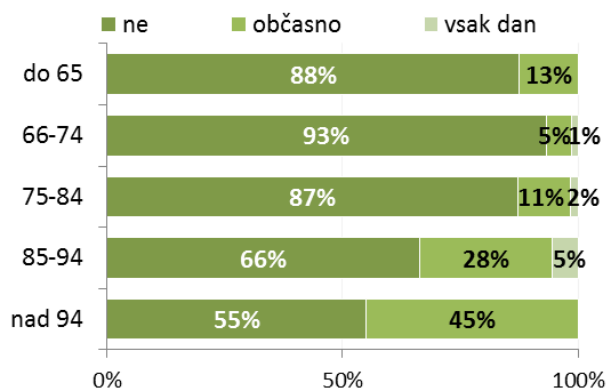
Slika 35: Potreba po pomoči pri zdravstveni negi (n=1938)

Glede na spol ni bistvenih razlik v potrebi po vsakodnevni pomoči pri zdravstveni negi (slika 36), medtem ko je delež žensk, ki potrebujejo tovrstno pomoč občasno, nekoliko višji kot pri moških.

Občasno pomoč pri zdravstveni negi (slika 35) potrebuje kar 13 odstotkov, medtem ko vsakodnevno pomoč potrebujeta 2 odstotka anketirancev, skupno torej 15 % vseh starejših oseb.

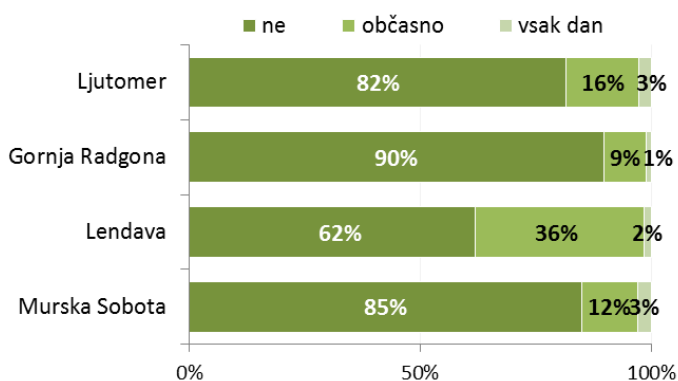
Slika 36: Potreba po pomoči pri zdravstveni negi, glede na spol

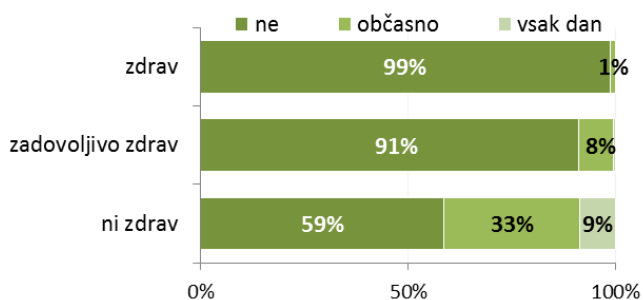
Slika 37: Potreba po pomoči pri zdravstveni negi, glede na starost

Iz slike 37 je moč razbrati, da z naraščanjem starosti narašča delež starejših oseb, ki potrebujejo pomoč pri zdravstveni negi, predvsem pomoč, ki je občasna.

Gledano z vidika upravnih enot bivališča anketirancev (slika 38) obstaja v upravni enoti Lendava največja potreba po pomoči pri zdravstveni negi (38 %). Tudi potreba po tovrstni pomoči je pri starejših osebah, ki živijo na območju upravne enote Gornja Radgona, prisotna v najmanjši meri (10 %).

Slika 38: Potreba po pomoči pri zdravstveni negi, glede na upravno enoto prebivališča

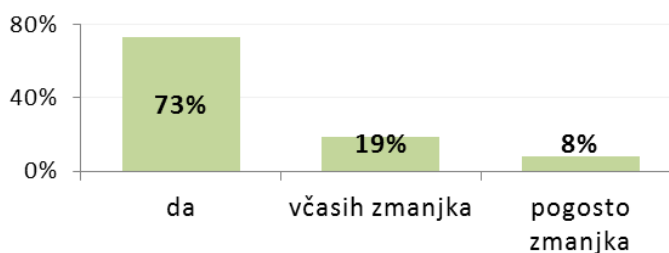
Slika 39: Potreba po pomoči pri zdravstveni negi, glede na upravno enoto prebivališča

Z vidika potrebe po pomoči pri zdravstveni negi glede na lastno percepcijo zdravja je moč razbrati (slika 39), da celo 33 odstotkov starejših oseb, ki se ne počutijo zdrave, potrebuje pomoč pri zdravstveni negi občasno, 9 odstotkov pa vsakodnevno.

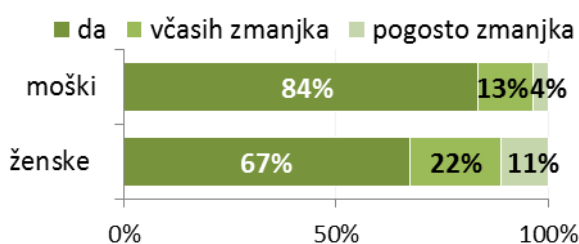
Dokaj nižje so potrebe po pomoči pri zdravstveni negi pri anketirancih, ki se počutijo zadovoljivo zdravi (odgovor "še kar") ali zdravi.

Materialna pomoč

Delež starejših oseb, ki jim včasih zmanjka denarja za pokritje osnovnih življenjskih stroškov, znaša kar 19 odstotkov. Obstaja pa tudi 8 odstotkov takih, ki jim pogosto zmanjka finančnih sredstev za pokritje osnovnih življenjskih stroškov (slika 40), skupno torej 27 % takih starejših oseb, ki vsaj občasno ne zmorejo pokriti osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki.

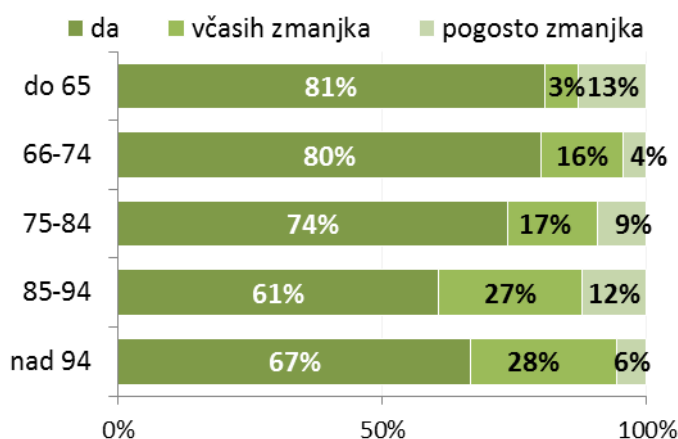

Slika 40: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki (n=1844)

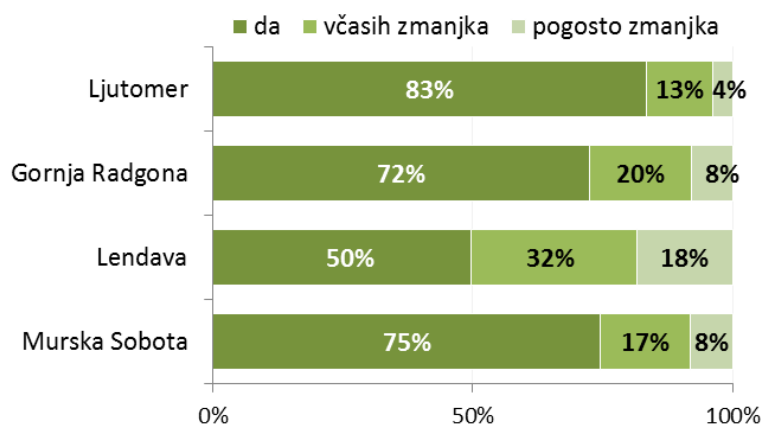
Slika 41: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na spol

Nekoliko večje razlike glede na spol so se pokazale pri zmožnosti pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki. Anketiranke ženskega spola tako v višjem deležu pogosto ali včasih ne zmorejo pokriti osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki (slika 41).

Slika 42: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na starost

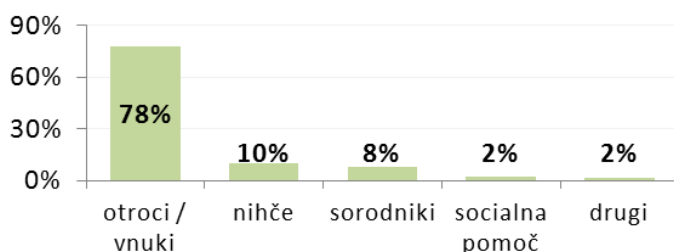
Glede na starost (slika 42) ni bistvenih razlik v zmožnosti pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, nakazuje pa se trend upada zmožnosti pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki z naraščanjem starosti. Največ težav pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki imajo sicer starejše osebe v zadnjih dveh starostnih kategorijah (od 85 let).

Slika 43: Zmožnost pokritja osnovnih življenjskih stroškov s svojimi dohodki, glede na upravno enoto prebivališča

Z vidika upravnih enot prebivališča (slika 43) obstaja daleč največ starejših oseb, ki s svojimi dohodki vsaj občasno niso zmožne pokriti osnovnih življenjskih stroškov (takih je kar polovica), v upravni enoti Lendava, najmanj pa v upravni enoti Ljutomer. V upravnih enotah Gornja Radgona in Murska Sobota vsaka četrta oseba s svojimi dohodki vsaj občasno ne zmore pokriti osnovnih življenjskih stroškov.

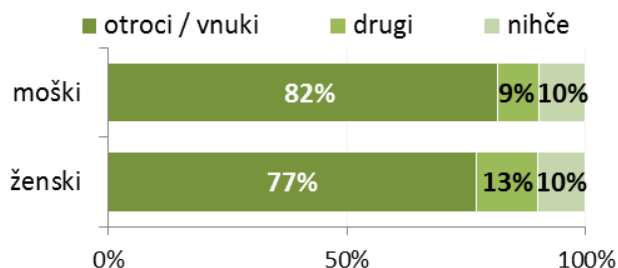
Pri analizi pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov so upoštevani tisti anketiranci, ki so predhodno navedli, da svojih osnovnih življenjskih stroškov ne zmorejo pokriti ali pa jih pokrijejo le deloma (n=480).

Slika 44: Pomoč pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov (n=480)

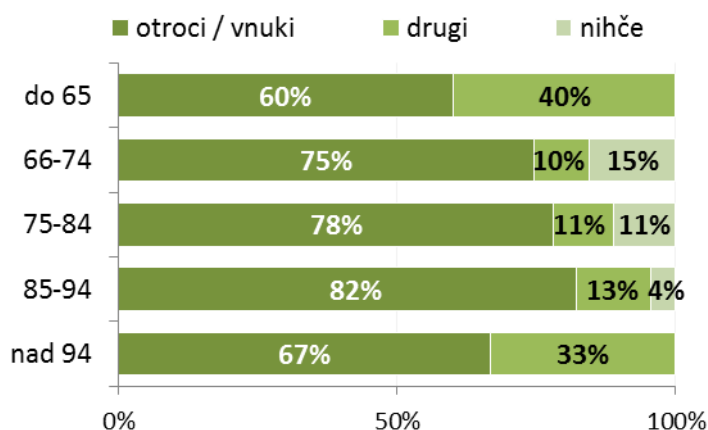
Pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov več kot trem četrtinam anketirancev (78 %) pomagajo otroci ali vnuki (slika 44). Delež tistih, ki jim pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov ne pomaga nihče, je dokaj visok, saj zajema 10 odstotkov anketirancev. Relativno nizkemu deležu starejših oseb pomagajo sorodniki (8 %), socialna pomoč (2 %) ali drugi (2 %).

Ker je delež sorodnikov, socialne pomoči in drugih virov pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov nizek, so v nadaljevanu le-ti združeni v skupno kategorijo "drugi".

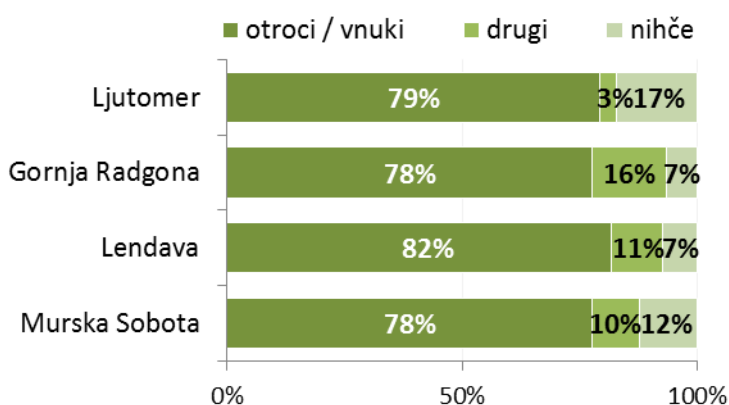
Slika 45: Pomoč pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov, glede na spol

Glede na spol ni bistvenih razlik v pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov. Predvsem moškim v največji meri pomagajo otroci / vnuki. Odstotnost pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov je v enakem deležu izražena (10 %) tako pri moškem kot tudi pri ženskem spolu (slika 45).

Slika 46: Pomoč pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov, glede na starost

Slika 46 prikazuje, da v največji meri pri vseh starostnih kategorijah pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov pomagajo otroci oziroma vnuki. S starostjo anketirancev narašča vloga otrokov in vnukov kot virov pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov, upada pa delež tistih, ki jim pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov ne pomaga nihče, kljub temu, da bi tovrstno pomoč potrebovali.

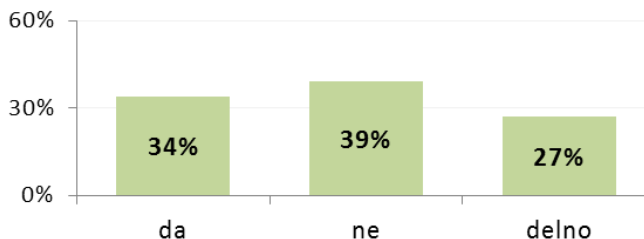
Slika 47: Pomoč pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov, glede na upravno enoto prebivališča

Glede na upravno enoto prebivališča (slika 47) ni izrazitih razlik v pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov. Vloga otrokov in vnukov kot virov pomoči pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov je največja pri starejših osebah, ki živijo na območju uprave enote Lendava, najmanjša pa pri tistih, ki živijo v upravnih enota Gornja Radgona in Murska Sobota.

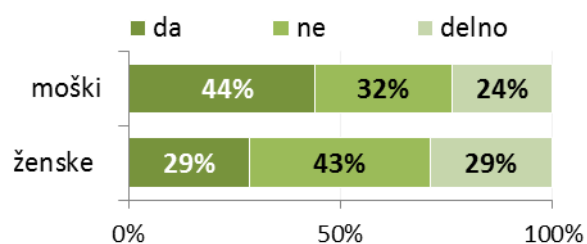

Največji delež starejših oseb, ki jim pri pokrivanju osnovnih življenjskih stroškov ne pomaga nihče, kljub temu, da bi tovrstno pomoč potrebovali, je največji pri starejših osebah, živečih na območju upravne enote Ljutomer (17 %).

Slika 48 prikazuje relativno visok delež (39 %) starejših oseb, ki pomoči ne bi zmogli plačati. Le tretjina starejših oseb bi pomoč lahko plačala. Precej visok pa je tudi delež starejših oseb (27 %), ki bi pomoč lahko plačale le delno.

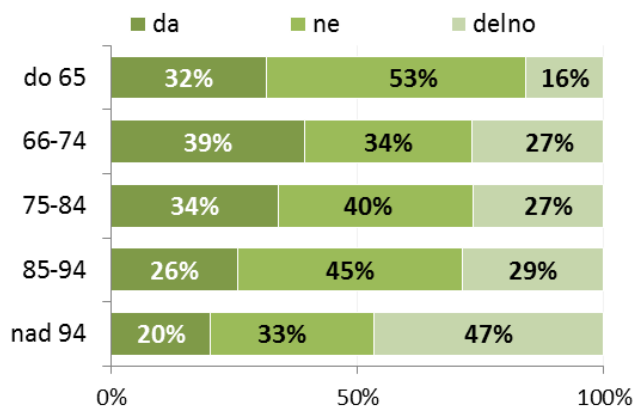
Slika 48: Zmožnost plačila pomoči (n=1501)

Slika 49: Zmožnost plačila pomoči, glede na spol

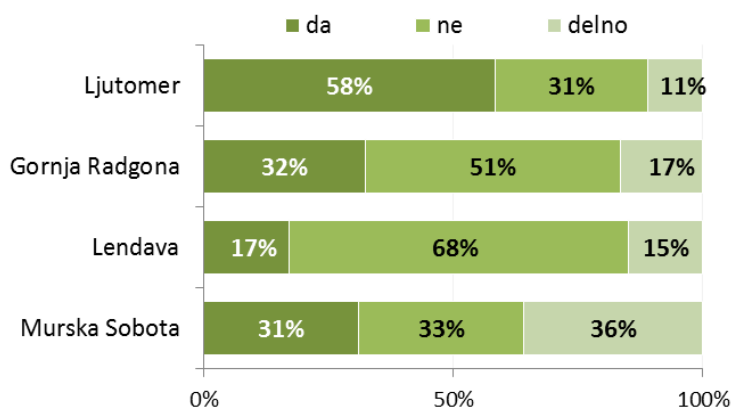
Anketiranke ženskega spola v višjem deležu kot moški navajajo, da ne bi zmogle plačila pomoči (slika 49).

Z višanjem starosti upada delež tistih starejših oseb, ki bi bile zmožne plačila dodatne pomoči, na drugi strani pa narašča delež tistih, ki bi pomoč bile zmožne plačati le delno. Kakorkoli, nakazuje se trend upada zmožnosti plačila dodatne pomoči z naraščanjem starosti (slika 50), kar kaže na paradoksalnost situacije, v kateri s starostjo naraščajo potrebe po različnih oblikah pomoči, medtem pa je v upadu zmožnost plačila zanje.

Slika 50: Zmožnost plačila pomoči, glede na starost

Glede na upravno enoto prebivališča starejših oseb obstajajo razlike v zmožnostih plačila dodatne pomoči. Najmanj zmožni so plačila dodatne pomoči starostniki, živeči na območju upravne enote Lendava, pa tudi Gornja Radgona. Medtem ko na območjih upravne enote Ljutomer in Murska Sobota manj ko t vsak tretji plačila dodatne pomoči ne bi bil zmožen.

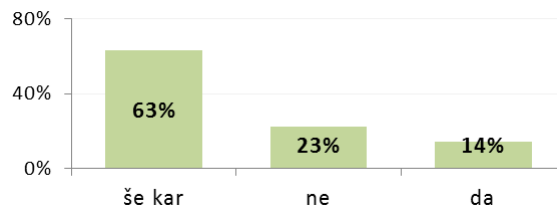

Slika 51: Zmožnost plačila pomoči, glede na upravno enoto prebivališča

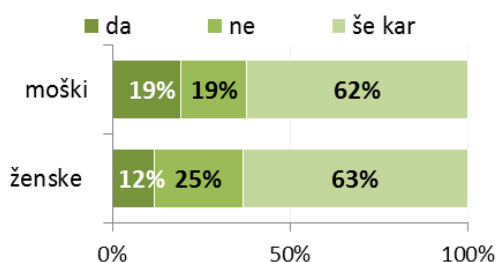
Počutje in zdravstveno stanje

Subjektivna zaznava zdravstvenega stanja

Največji delež anketirancev (63 %) ocenjuje lastno zdravje kot zadovoljivo (odgovor "še kar"). Skoraj vsaka četrta starejša oseba (23 %) se ne počuti zdrava (slika 52).

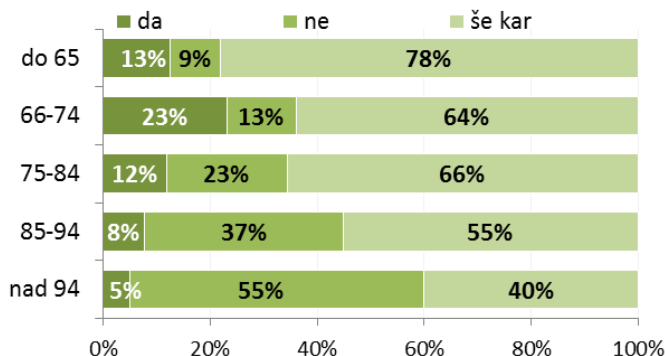

Slika 52: Lastna percepcija zdravja (n=1940)

Slika 53: Lastna percepcija zdravja, glede na spol

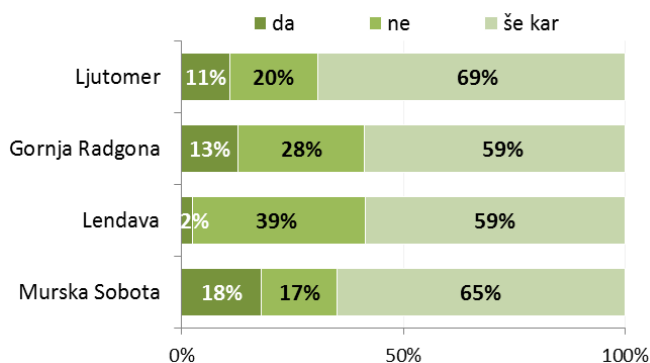
Med anketiranci glede na spol ni bistvenih razlik v zaznavi lastnega zdravja (slika 53). Ženske se sicer v nekoliko višjem deležu ne počutijo zdrave. Vendar tako moški kot tudi ženske v približno enaki meri ocenjujejo lastno zdravje kot zadovoljivo (odgovor "še kar").

Slika 54: Lastna percepcija zdravja, glede na starost

Z višanjem starosti se niža delež starejših oseb, ki lastno lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"). Po drugi strani pa se viša delež delež tistih, ki se ne počutijo zdravi. Tako denimo v starosti do 65 let le 9 odstotkov starejših oseb navaja, da se ne počuti zdravo, medtem ko je takih v starostni skupini nad 94 let že več kot polovica (slika 54).

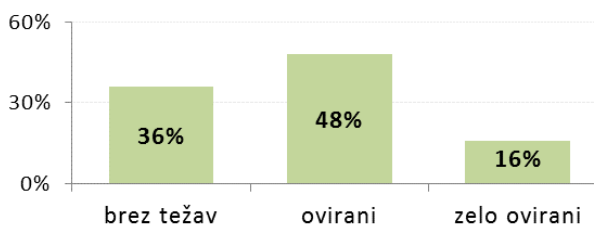
Glede na upravno enoto prebivališča (slika 55) obstajajo razlike v lastni percepciji zdravja med starejšimi osebami. Kar 39 odstotkov starejših oseb, ki živijo na območju upravne enote Lendava, se ne počuti zdravih, v ostalih upravnih enotah je ta delež sicer nekoliko nižji. Vsaj zadovoljivo zdravih je največ starejših oseb, ki živijo na območju upravne enote Murska Sobota.

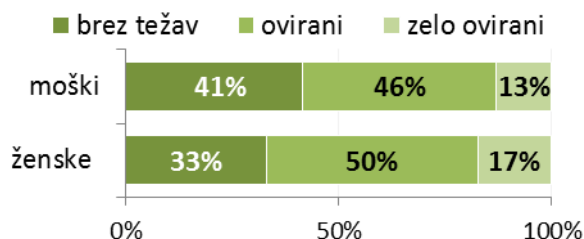
Slika 55: Lastna percepcija zdravja, glede na upravno enoto prebivališča

Zmožnost opravljanja dnevnih aktivnosti

Skoraj polovica starejših (48 %) navaja, da so pri opravljanju dnevnih aktivnosti ovirani. Brez težav je le 36 odstotkov anketirancev. Ostale starejše osebe (16 odstotkov), pa so pri opravljanju dnevnih aktivnosti zelo ovirane (slika 56).

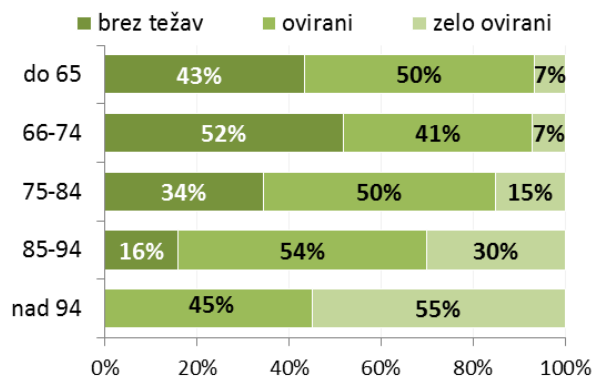
Slika 56: Zmožnost opravljanja dnevnih aktivnosti (n=1900)

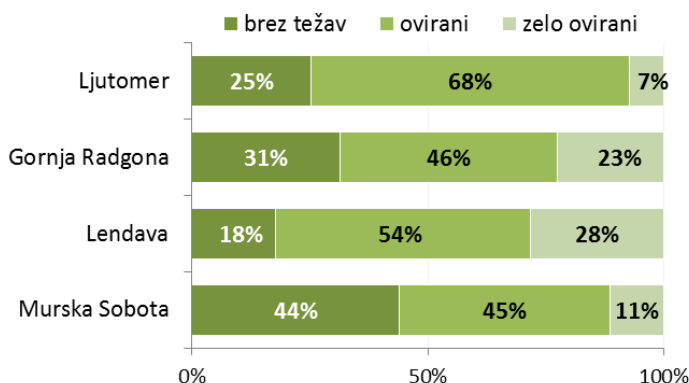
Slika 57: Zmožnost opravljanja dnevni aktivnosti, glede na spol

Glede na spol ni bistvenih razlik v zvezi z zmožnostjo opravljanja dnevni aktivnosti. Ženske sicer v nekoliko manjši meri kot moški povsem brez težav opravljajo dnevne aktivnosti (slika 57).

Kot je razvidno iz slike 58 z naraščanjem starosti raste predvsem delež starejših oseb, ki so zelo ovirane pri opravljanju dnevni aktivnosti - iz 7 odstotkov pri starosti do 74 let delež takih naraste na 55 % v zadnji starostni kategoriji (stari nad 94 let). Po drugi strani pa upada delež starejših oseb, ki so brez težav.

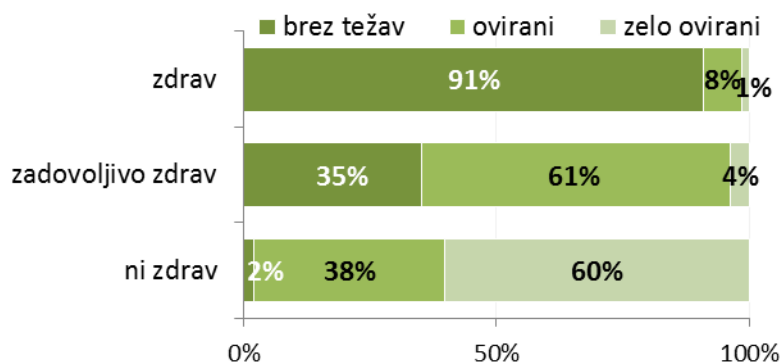
Slika 58: Zmožnost opravljanja dnevni aktivnosti, glede na starost

Slika 59: Zmožnost opravljanja dnevni aktivnosti, glede na upravno enoto prebivališča

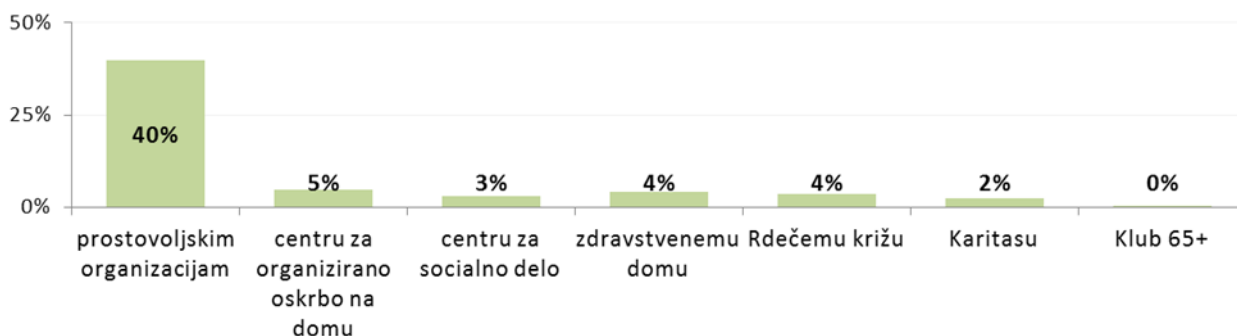
Na sliki 59 so prikazane razlike med starejšimi osebami glede na upravno enoto prebivališča v zmožnosti opravljanja dnevni aktivnosti. Opozoriti velja na visoki delež pri opravljanju vsakodnevnih aktivnosti oviranih starejših oseb, ki živijo na območju upravne enote Ljutomer, ki jih je kar 68 odstotkov. Povsem brez težav pri opravljanju dnevni aktivnosti je največ živečih v upravni enoti Murska Sobota, najmanj pa v upravni enoti Lendava.

Glede na lastno percepcijo zdravja so vidne razlike v zmožnosti opravljanja dnevnih aktivnosti (slika 60). Več kot polovica (60 %) anketirancev, ki se ne počutijo zdravi, je zelo oviranih pri opravljanju dnevnih aktivnosti, precejšnji delež teh starejših oseb pa je oviranih (38 %). Na drugi strani pa je delež oviranih anketirancev, ki lastno zdravje zaznavajo kot zadovoljivo (odgovor "še kar"), kar 61 odstotkov, med zadovoljivo zdravimi pa je hkrati pomembno nižji delež tistih, ki so zelo ovirani. Starejše osebe, ki se čutijo zdrave, pri opravljanju dnevnih aktivnosti v večini (91 %) nimajo težav.

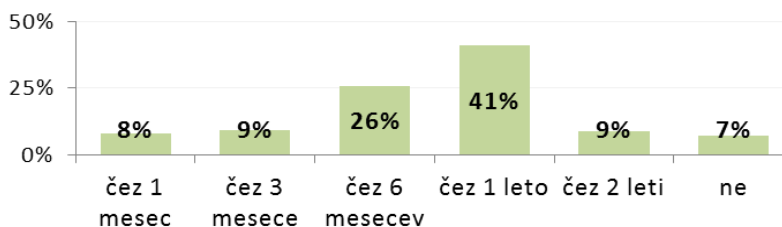
Slika 60: Zmožnost opravljanja dnevnih aktivnosti, glede na lastno percepcijo zdravja

Najvišji delež (40 %) starejših oseb je odobrilo posredovanje informacij o njihovih potrebah po pomoči prostovoljskim organizacijam, medtem ko so posredovanju informacij o njihovih potrebah po pomoči ostalim organizacijam naklonjeni v manjši meri (slika 61).

Slika 61: Dovoljenje za posredovanje informacij o potrebah po pomoči (n=1944)

Največ (41 %) starejših oseb si želi obiska s strani prostovoljcev čez eno leto. Vsaka četrta oseba (26 %) si želi obiska prostovoljca čez 6 mesecev. Obiska prostovoljcev si ne želi le 7 % anketiranih (slika 62).

Slika 62: Želja po ponovnem obisku s strani prostovoljcev (n=1903)

Viri

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2015). *Končno poročilo*. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/sociala/Analiza_izvajanja_pomoci_na_domu_-_analiza_stanja_v_letu2014_koncno.pdf.

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. (2010). Uradni list RS, št. 45. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=98087>.

Skupnost socialnih zavodov Slovenije. (2014). *POVZETEK KUMULATIVNEGA STATISTIČNEGA POROČILA: Pregled področja institucionalnega varstva starejših in odraslih s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Skupnost socialnih zavodov Slovenije.

Statistični urad Republike Slovenije. (2015). *Prebivalstvo po starosti in spolu, statistične regije, Slovenija, polletno*. Dostopno na: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05C2001S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_ste_vilo_preb/10_05C20_prebivalstvo_stat_regije/&lang=2.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2015). *Višina pokojnin v Pomurju*.